

Romano hangos

10.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 12 • ČÍSLO 2 • VYŠLO 19. BŘEZNA 2010

zprávy

PRAHA – Ministryně školství se zbavila několika náměstků, kterých bylo příliš, dle jejího mínění. Mimo jiné i Kláry Laurenčíkové, která řídila skupinu pro sociální programy ve školství, zaměřené na vzdělávání romských dětí. Právě za pochybení českého školství ve vzdělávání Romů je ČR kritizována ze strany EU.

PRAHA – Po zákazu Dělnické strany převzala její roli Dělnická strana sociální spravedlnosti. Do voleb však půjde oslabená, protože od ní odpadlo její radikální křídlo – Autonomní nacionalisté (AN). Údajně proto, že DS nebyla ochotna finančně přispět AN, kteří se dostali za mříže.

ŽENEVA – Vysoká komisařka OSN pro lidská práva prohlásila v Ženevě, kde představovala svoji zprávu Radě OSN pro lidská práva, že postavení Romů v ČR se zhoršuje. Podle M. Kocába ale zhoršení postavení Romů nic nepotvrzuje.

PRAHA – Ministr pro lidská práva a menšiny Michael Kocáb navrhl předsedovi vlády Fischerovi rezignaci. Učinil tak proto, že jeho přátelský vztah s tiskovou mluvčí Lejlou Abbasovou překročil poněkud míru kolegiálních vztahů. Předseda vlády rezignaci nepřijal.

OSTRAVA – Soud se zháří z Vítkova začne 11. května. Na lavici obžalovaných usedne čtveřice právníků extrémistů David Vaculík, Jaromír Lukeš, Ivo Miller a Václav Cójocar. Všichni jsou obžalováni z pokusu o rasově motivovanou vraždu. Hrozí jim až 15 let vězení. (www.romea.cz, kh)

Muzeum romské kultury připomnělo první transport protektorátních Romů do Osvětimi

BRNO – Rozkaz říšského ministra vnitra a vůdce SS Heinricha Himmlera se stal před 67 lety spouštěcím mechanismem hrůzných událostí. 7. března 1943 byl z Brna vypraven první transport protektorátních Romů do vyhlazovacího tábora Osvětim-Birkenau.

Hned první den bylo do Osvětimi převezeno více než tisíc Romů, většina z nich nepřežila. Cesta do vyhlazovacího tábora čekala v protektorá-

tu Čechy a Morava celkem šest a půl tisíce romských mužů, žen a dětí.

Muzeum romské kultury (MRK) si tento smutný den každoročně připomíná. Také letos 8. března položili účastníci vzpomínkového aktu

kytice u pamětní desky v muzeu. Součástí piety byly také proslovy hostů, zástupců města Brna a hudební vystoupení.

(MRK, red)

Foto: MRK, Lenka Grossmannová

Romská agentura má nový web

PRAHA – Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách spustila webové stránky.

Na adrese www.socialni-zaclenovani.cz najdete řadu nových materiálů a aktuálních informací.

Velký důraz je kladen na dění v jednotlivých sociálně vyloučených lokalitách, kde Agentura působí. U každé lokality tak najdete i její stručný popis, členy lokální-

ho partnerství, které zde Agentura koordinuje atd. Web obsahuje příklady dobré praxe, které představují úspěšné projekty a služby. Nachází se tady i grantový kalendář, který partnerům spolupracujícím s Agenturou pravidelně nabízí možnost orientovat se v grantových výzvách atd.

V sekci dokumenty naleznete i řadu výzkumů o bydlení, zaměst-

návání, vzdělávání či sociálních službách.

Děkujeme za případné kritické zhodnocení, jak se vám s novými stránkami pracuje, co se vám na nich líbí, co byste naopak navrhovali zlepšit a nebo přidat.

Václav Zeman

Úřad vlády ČR –

Agentura pro sociální začleňování (www.socialni-zaclenovani.cz).

z obsahu

Rom Romeo v Redutě

Muzikál v provedení Dance the Yard

strana 2

Staré, ale ožehavé téma

Neromové v romských organizacích

strana 4, 5

Proč lidé někdy žárli?

Laila Žigová promlouvá do duše

strana 6

Renata Berkyová: V Bulharsku áno je nie a nie je áno...

Spolu s dalšími romskými studenty z Evropy se na kurz angličtiny v bulharském Blagoevgradě dostala i Renata Berkyová. Tuto studentku romistiky na Karlově univerzitě znají z řady jejích článků čtenáři Romano hangos i Romano vodi. Dříve působila ve sdružení Romea, před

odjezdem do Bulharska začátkem letošního roku pracovala ve sdružení Dvojí svět (www.dvojisvet.cz) v Praze.

Za angličtinou až do Bulharska – je náročné dostat se na takový kurz? Jaké podmínky musí uchazeč splnit a v čem spočívá smysl toho projektu?

Projekt realizuje organizace Onen Society Institute (OSI) se sídlem v Budapešti. Má za cíl podpořit romských vysokoškoláků vo využívání angličtiny na nadnárodní úrovni či už v sociální, politické nebo umelecké oblasti, která sa určitým způsobom dotýka Rómov. To bola mimochodom jedna z podmienok pre prijatie. Okrem iného bola prihláška podmienená buď ukončeným vysokoškolským vzdelaním, alebo minimálne 75 % splnených

povinností na vysokej škole. Do kurzu sa mohli hlásiť záujemcovia z krajín zahrnutých do Dekády rómскеj inklúzie.

Můžete říct něco ke svým kolegům? Z Česka jste přijela pouze vy?

Vybraných bolo nakoniec desať študentov zo Slovenska, Rumunska, Maďarska, Bulharska a z Čiech. Za ČR je tu tiež David Tišer, aktivista, študent romistiky na Filozofickej fakulte UK.

Dá se srovnat úroveň výuky s tím, co znáte ze škol, na kterých jste studovala na Slovensku a v Česku?

Americká univerzita v Blagoevgrade poskytuje okrem možnosti štúdia v angličtine aj prípravné kurzy angličtiny pre maturantov či stážistov ako sme my. Myslím, že podmienky

k štúdiu sa výrazne od štúdia v ČR či SR nelíšia. Nemáme žiadne výhody či nevýhody od ostatných študentov, v triede máme i študentov-začiatčníkov, ktorí nie sú zahrnutí do projektu OSI a nie sú to Rómovia.

Přece jen kurz už běží určitou dobu – vyskytuje se ve výuce něco, co byste si jako studenti představovali jinak?

Výuka je rozdelená do dvoch jazykových modulov, čo odpovedá dvom semestrom. Deväťdesiatminútové vyučovacie hodiny prebiehajú klasickým stredoškolským spôsobom, čo nás mierne zaskočilo – v našej skupine sú v mnohých prípadoch študenti s vyšším vzdelaním než samotní profesori. Možno by sme uvítali viac interaktivity a priestoru v osobnom prejave, hodyny zamerané na oblasti, ktorým

sa venujeme v profesionálnom živote... Koniec koncov, väčšina zúčastnených je motivovaná predovšetkým prácou vo svojej oblasti na medzinárodnej úrovni.

Jak se navzájem sldňuje angličtina studentů z tolika různých států?

Problémom sa hneď od začiatku kurzu javila rozdielna úroveň angličtiny u študentov v skupine, čo v praxi znamená obtiažne štúdium hlavne pre úplných začiatčníkov. Za prvé vôbec nerozumejú dôležitým informáciám či už od svojich koordinátorov alebo od prenájomateľov bytov, ktorým platia za služby. Za druhé – prvé týždne sú pri vysvetľovaní látky odkázaní na ostatných spolužiakov, alebo súkromných učiteľov, pretože vy-

Pokračování na str. 7

zaznamenali jsme

WASHINGTON – Výroční zpráva americké diplomacie o stavu lidských práv ve světě shrnuje pohled na situaci v roce 2009. ČR je vytýkána mj. korupce, pašování osob a výskyt neonacistického extremismu. Romové zde čelí vysokému stupni chudoby, nezaměstnanosti a negramotnosti.

BRATISLAVA – Slovenské pospolitosti, vedené Mariánem Kotlebou, se podařilo zaregistrovat se do voleb. Strana byla již rozpuštěna v roce 2006. Její příznivci se oblékali do uniforem, připomínajících uniformy fašistické. Extremisté ovládli již existující Stranu přátel vína a následně ji přejmenovali na Lidovou stranu Naše Slovensko.

MANNHEIM – Krajně pravicového aktivistu Ernsta Zundela propustili počátkem března z vězení v Mannheimu poté, co si odpykal pětiletý trest vězení za popírání holocaustu. Zundel byl deportován v roce 2005 z Kanady do Německa a byl odsouzen za to, že veřejně popíral vyvražďování Židů.

OSTRAVA – Počátkem března propustili lékaři Natálku z Vítkova do domácího léčení. V nemocnici absolvovala další plastickou operaci, při níž jí byl amputován malíček na levé ruce, protože rány na něm se špatně hojily. Natálka už před tím přišla o dva prsty na pravé ruce.

PRAHA – Premiérovu manželku Danu Fischerovou od počátku roku hlídá ochranná služba, protože se stala terčem výhrůžek v souvislosti s pomocí romské rodině Natálky. Výhrůžky se objevily v anonymním dopise Anně Sivákové, matce Natálky. Ochranu má také syn premiéra Jan.

PRAHA – Rom Jaroslav Suchý (ten, který pohládl Obamu), měl naplánováno odletět 2. března do USA, kde chtěl požádat o politický azyl kvůli údajné diskriminaci v ČR. V Ruzyni ho však nevpustili na palubu letadla. Suchý prý neměl platný souhlas s cestou do USA.

PRAHA – Ministru Kocábovi vadí jeden z pravidelných pořadů ČT – sestíhané zpravodajství nazvaná „Před 25 lety.“ Považuje toto zpravodajství za „*masáž komunistickými zprávami*“ a přirovnává je k tomu, jakoby v Německu vysílali nyní nacistické filmové týdeníky.

(www.romea.cz, kh)

Mezinárodní den Romů je tady

BRNO – Na přípravě letošního dne Romů se sešli pracovníci Společenství Romů na Moravě, IQ Roma servis, Drom, Muzea romské kultury, Ratolesti Brno a Petrova. Oslavy proběhnou ve čtvrtek 8. dubna. Krátce po obědě začne tradičně na faře v Zábřdovicích, odkud ve dvě hodiny vyrazí průvod směrem na Moravské náměstí, kde se bude odehrávat hlavní část zábavy. Na pódiu se objeví kromě mladých tanečníků a hudebníků z našich organizací také např. kapela Gulo čar. Oslav se může zúčastnit každý, budeme se těšit, že přijdete i vy!

Jana Vejplachová

Pracovnice SRNM Brno (www.srnm.cz).

Tabu

Nejen velká (ne)společensva si chovají své bobříky, makrobobříky, boby mlčení. I v domácím kolektivu se obchází vřelá kaše, neboli nemluví se o tom, že hlava rodiny pije. Zapovězené matčino území může představovat nehezký drdol, sytý (vyřvaně) modrý kostýmek.

Babička přestává být „šťastnou to ženou“ po narážce (o níž s nikým nehodlá diskutovat) na pravidelné (milo)dary na opravu kostelních okapů, u snachy znázorňuje Achillovu patu patka trousící vlasy do jídel, děda si nedá slovně sáhnout na vy(p)uzování návštěv jemu vonícím trabukem...

Ani dětem nemusí vonět témata typu – špatný prospěch, osobní hygiena, brání drobných mincí z otcovy peněženky...

Výraz tabu vydává odér exotické dálavy – vždyť přicestoval až z Polynésie, protože domorodci asi věřili, že některé předměty jsou posvátné čili nedotknutelné čili tabu. Tabu... tabu... tabu tabu... tabu... tabu tabu... tabu tabu tabu...! Jako bych slyšel ty temné duté zvuky tamtamů ohlašujících přírůstek do kmene či pozvání k prostřední kanibalské tabuli.

Presvědčení, že o věci (jménu, jevu) stačí nehovořit, nepsat, a neexistuje, podléháme stále – a strašákem v poli mohou být pohlavní nemoci, homosexualita, nechut' k jinakostem v podobě bůžků místního, meziokresního, státního formátu.

Jaké překvapení by znamenalo sedět v řadě pod Nerovou družinou-ochrankou a v okamžiku, kdy do arény vpouštějí skupinu vyznavačů Kristova učení určených ke kratochvilnému ugladiátorování se, zvolat: Ať žije křesťanství!

Vyskytují se i opačna masových zakázaností – tabu soukromá.

V patnácti jsme si s kamarádem zvyšovali prázdninové kapesné oklepáním omítky starých garáží v zemědělském areálu. Smetí po nás uklízela silnější sympatická Cikánka středních let.

Ať veselou paní náhodou neurazíme, domlouváme si s Rost'ou ušlechtilé tabu – zdržet se vtipů a vůbec hloupých poznámek na Romy. Hodiny ubíhaly v ovzduší pohody a humoru. Autocenzura působila účinně, vnímal jsem i jisté uspokojení.

Ke konci směny nám mistr ukázal místnost, kterou budeme čistit následující den. Po otevření vrat všichni tři zvědavě nakukujeme dovnitř. Kývám hlavou a konstatuji otráveně: Tady je bordel jak u Cikánů! Příměr vyklouzl bezděčně. Pitomá tabu. Pohled usměvavé spolubrigádnice, který mi vernal horkost do tváře, cítím dodnes.

Od té doby si zapovídání zapovídám...

Kamil Kovář

Rom Romeo a Julie v Redutě

BRNO – Muzikál **Romeo a Julie** – příběh ulice. Tak zněl název představení, které ve sklepní scéně divadla Reduta divákům předvedla 6. a 7. ledna skupina mladých Romů a Neromů.

Taneční vystoupení připravilo sdružení IQ Roma servis ve spolupráci s taneční skupinou Dance the Yard.

Námět čerpá ze slavného Shakespeareova dramatu, místo děje je však přeneseno do současnosti. Jde

o velkou lásku a přátelství, ale také vzájemnou nenávisť mezi představiteli dvou různých etnik – romským mladíkem a neromskou dívkou. Vystoupení bylo hlavním výstupem projektu Tancem k pochopení a toleranci, který se uskutečňuje od března 2009 do června 2010. Jeho hlavním cílem je zapojit romskou a neromskou mládež do vzájemné tvořivé spolupráce a ukázat mladým lidem ze sociálně vyloučeného prostředí možnosti seberealizace.

zace. V projektu Tancem k pochopení a toleranci se organizátoři snažili předat myšlenku tolerance k odlišnostem v rámci tanečního vystoupení ve stylu street dance.

Vystoupení nacvičili klienti a klientky IQ Roma servis ve věku 15–18 let ve spolupráci s dalšími neromskými dětmi.

Nela Živčáková

Pracovnice sdružení IQ Roma servis (www.iqrs.cz).

Foto: IQ Roma servis

Nic není zadarmo

BRNO – Institut Dobrovolné práce zavedený od července 2009 inspiroval Romku Marii Gažiovou z Brna k tomu, aby si zvýšila své příjmy v rámci sociálních dávek z existenčního minima na přijatelnější míru.

Jak známo, dobrovolnou obecně prospěšnou práci ve výši 20 až 30 hodin za měsíc může vylepšit svůj příjem o více než tisíc korun. Paní Gažiová je 60 let. Z 15 uchazečů v městské části Černovice tu dobrovolnou práci od ledna 2010 vykonávají pouze čtyři lidé.

Zodpovědný pracovník městské části Jiří Andrýs pracovní výkon paní Gažiové a její zaujetí pro práci velmi oceňuje. Pracovala i v únorových mrazech pokorně s koštětem a lopatou a může být všem ostatním

příkladem. Prokazuje, že i Romové jsou schopni nastoupit a prospívat ve veřejně prospěšných pracích a nějakou tu korunu navíc si zaslouží. Právem a bez výčitek okolí.

Dana Šarkoziová-Teinitzer

Projekt Satipen pokračuje v Bruntále už čtvrtým rokem

BRUNTÁL – V našem městě zajišťují v roli terénní zdravotně-sociální pomocnice projekt Satipen, který pokračuje už čtvrtým rokem. Samotná činnost zdravotně-sociálních pomocnic a pomocníků (ZSP) v terénu začala v lednu roku 2006. Jejich aktivity podléhají sdružení Drom v Brně. Naši cílovou skupinu tvoří obyvatelé sociálně vyloučených lokalit, jejichž zdraví ohrožuje nedostatek informací, nedůvěra v systém zdravotnictví, neschopnost efektivně komunikovat s lékaři a nízký životní standard. Naším cílem je posílení důvěry obyvatel vyloučených lokalit – převážně Romů – v systém veřejných služeb v péči o zdraví.

Aurélie Balážová

Romština na www.jazykovy-koutek.cz

BRNO – Stránky www.jazykovy-koutek.cz se věnují menším evropským jazykům (tedy ne světovým). V současnosti se zaměřují jednak na prodej knih (učebnice, slovníky apod.) a popis malých jazyků. Projekt není komerční, provozuje ho několik studentů.

Romština je jazykem měsíce března v Jazykovém koutku. Aktuálně se zde dozvíte řadu zajímavostí o původu tohoto jazyka, slovní zásobě, najdete zde gramatické minimum a přehled základních frází. Sekce se bude průběžně rozšiřovat.

Lucie Graelová

Bývalý narkoman varoval před drogami klienty brněnského Dromu

BRNO – Pracovnice střediska Drom uspořádaly pro klienty klubu Brána ve spolupráci se sdružením Podané ruce diskuzi s bývalým uživatelem drog. Uskutečnila se 22. února v prostorách Dromu.

Přednášku odstartoval pracovník sdružení Podané ruce. Druhý host vyprávěl o své závislosti, o svých zkušenostech s užíváním toluenu, marihuany, pervitinu a heroinu. Klienty zajímalo, jak se k drogám dostal a jaké jsou účinky jednotlivých drog, jaké problémy mu toxikomanie přinesla, co tím ztratil a jak

se vypořádal se závislostí. „*Děti a mládež, navštěvující klub Brána, se setkávají s uživateli drog na ulici nebo se uživateli drog stávají jejich kamarádi, příbuzní. Klienti jsou ve věku, kdy mladí lidé začínají experimentovat s drogami, proto považujeme za přínosné se o těchto rizicích s klienty bavit a snažit se tak předcházet tomu, aby se stali uživateli drog,*“ uvedla Martina Kánská, pracovnice klubu Brána.

Klára Šalléová

Pracovnice střediska Drom (www.drom.cz).

Josef Dobeš z Věcí veřejných: Vzdělání je cesta ven z krize

Pochází z jižní Moravy, kde i kandiduje do květnových parlamentních voleb za Věci veřejné. Pracoval jako psycholog, ve VV působí od roku 2002, opakovaně byl zvolen jejich místopředsedou. Od roku 2006 je za tuto stranu zastupitelem v Praze 1.

Jak jste se dostal k angažmá v politice? Účastnil jste se např. nějakých lokálních kampaní občanských iniciativ, po i před listopadem '89? Jsou Věci veřejné (VV) vaše první strana?

Poprvé jsem se politicky angažoval v listopadu '89 jako student Masarykovy univerzity v Brně. Pak jsem se věnoval své profesi, v roce 2002 se rozhodl angažovat a spoluzaložit Věci veřejné. Pochopil jsem, že musím opět něco udělat, že o slušnost a svobodu se musí bojovat stále.

I když jsou VV nová strana, zapadají do českého fenoménu jako ODA, US, ED, TOP 09. Tedy – strana s malou členskou, převážně elitní základnou ve větších městech, postavená na mediálním efektu několika výrazných osobností, s programem víceméně pravicovým, od ODS se však lišící odporem ke korupci, důrazem na evropanství a morálku. Kratkodobý efekt tyto strany mají, během pár let ovšem skončí a vytvoří se podobný subjekt s jiným názvem. Co je na VV jiného, aby se vyvíjely jinak?

Věci veřejné se od vámi jmenovaných stran liší: vznikly jako komunální strana. Lidi pátil problém lokální a po neúspěšných intervencích u místních politiků se tito lidé rozhodli sami začít aktivně politiku dělat a těmto neschopným či nereagujícím politikům vytvořit konkurenci. Pokračujeme v rozšiřování po celé ČR – působíme ve velkých městech i malinkých vesničkách. Nyní nás najdete na 137 místech republiky.

S kým by se VV nejraději podílely na vládě a kdo je nepřijatelný?

Jsme středová liberální strana. Asi hodně podobná FDP v Německu. Můžeme spolupracovat s oběma nejsilnějšími frakcemi v Evropském parlamentu, stejně tak i u nás v ČR. Jedno ale víme naprosto jistě – jsou pro nás nepřijatelní komunisté.

Máte Romy či zástupce jiných národností na kandidátce? Kde a kolik?

Máme Romy na kandidátce. Přesný počet nevím, ani to nijak neevdujeme, jen tak usuzuji z příjmení. Nejvýše postavený je kandidát č. 3 v Ústeckém kraji, podnikatel Josef Horváth.

Věnuje se někdo z VV tématům spojeným s Romy? S jakými výsledky?

Nemáme program ani speciální kapitolu romská problematika. Máme ale jednotlivé kapitoly, které se mohou Romům hodně týkat. Já garantuji školství. Zde je pro mě nepřijatelné, že romské dítě je automaticky zařazováno do speciálních škol a tak od nástupu do školy hned handicapováno. Na druhou stranu hodnotím jako nepřijatelný trend dítě do

školy vůbec neposílat. Obojí bere tomu dítěti šanci uplatnit se oproti konkurenci.

Jste zastupitelem v Praze 1. Existují tam oblasti podobně jako v Brně oblast Bratislavská – Cejl, zvaná Bronx? Můžete stručně popsat tamní dění a způsob řešení? V městské části Praha 1 taková oblast není. To se spíše týká Prahy 8 či 9, kde se Libni také říká Bronx. Řešit problémy v těchto lokalitách není jednoduché. Na jednu stranu jsem proti jakékoliv diskriminaci a pohrdání. Jsem věřící člověk a mám vstřípenou zásadu, že lidé jsou si rovni. Na druhou stranu musí platit stejná práva a povinnosti pro každého, pro každou lokalitu.

Jak hodnotíte zvláštní školy? Jak postupovat, aby většina Romů skončila ve školách základních, a přitom tento model fungoval a rodiče Neromů neodhlašovali svoje děcka?

Vzdělání představuje cestu z krize. Stejně tak pozitivně působí vzory z řad elit. Zde je velký dluh většinové společnosti. Je úžasné sledovat například kapelu Gipsy.cz, která okouzila celou Českou republiku.

Povzbudilo by podle vás používání romštiny ve školách a mediích sebevědomí Romů? Prospěje to integraci nebo spíš vzdálí od vzdělávacího procesu vedeného v češtině?

Bylo by zajímavé, kdyby v televizi byly pořady v romštině, třeba romský večeráček atd. Na druhou stranu musí romské děti umět dobře česky, jinak jsou znevýhodněné při nástupu do školy. Zde hraje velkou roli poslední ročník mateřské školy.

Mají romské vzory, tj. zpěváky, novináře, úředníky, politiky, hu-

debny atd., stimulační dopad na ostatní? Chtějí je ostatní napodobit? Nebo je spíš pomlouvají a závidí, pokud jde o lidi z odlišných velkorodin?

Romové určitě musí mít své předáky v nevládních organizacích, na školských či sociálních odborech, mít své policisty či městské strážníky, učitele a vychovatele.

Máte v programu prioritu 9. Zn: Sociální dávky: potřebným ano, příživníkům ne. Část Romů samozřejmě kombinuje různé sociální dávky a práci načerno, část ze zvyku a vychytralosti, jiní jinou možnost prostě nemají. Viz neochota zaměstnavatelů platit pojištění, zaměstnat lidi bez speciálních kurzů. I v manuálních profesích už je potřeba různá technická kvalifikace a osvědčení. Stále jsou časté situace, že převládá odpor v okamžiku, kdy dojde o práci žádat Rom atd.

Není problém, že Romové kombinují různé podpory a dávky. Heslo sociální solidarita ano, příživnictví ne hovoří o zneužívání dávek. Tedy o tom, že když rodina pobírá dávky na dítě, tak má povinnost dítě posílat do školy. Když člověk pobírá dávky, má povinnost platit nájemné.

Jak dostát v dnešní krizi stále vyšším nárokům na kvalifikaci, na znalost jazyků a na počítačovou gramotnost u velké části Romů, tj. nekvalifikovaných lidí? Kde a jak jejich kvalifikaci v průběhu zaměstnání zvyšovat?

Třeba podporou drobným podnikatelům. Známe ze svého okolí romské firmy, které zaměstnávají jak kvalifikované, tak nekvalifikované lidi. Zde bych se nebál takové podnikatele zvýhodnit – např. výhodným pronájmem nebytových prostor firmě.

Ptal se Pavel Pečinka

komentář

Program vzdělávání Romů v ohrožení?

KAREL HOLOMEK

Ministryně školství Kopicová zredukovala počet náměstků. Odvolala i Kláru Laurenčíkovou, která naplňovala tzv. sociální program ve školství. Tedy uváděla v život výuku Romů na základních školách, přizpůsobovala tomu i program výchovy v romských rodinách a připravovala na něj základní školství ve všech aspektech. Nejde o nic jiného než dosáhnout snížení počtu romských žáků v praktických školách a zapojit je do běžných základních škol. Tedy něco, co by mělo být samozřejmostí u dětí, které vykazují normální duševní vývoj, byť pocházejí ze sociálně znevýhodněného prostředí. Samozřejmostí to není a v současné době na toto téma probíhá čilá diskuse.

Proti jsou zejména ředitelé některých praktických škol, kteří v tom programu snad vidí ohrožení svého postavení a profesionálního ohodnocení, na kterém si velmi zakládají. Jistěže oprávněně. Vidím jejich pochybení v tom, že hodlají udržet jakýsi status quo. Přitom ovšem i jejich vrcholné profesionální a usilovná práce se v tomto statu quo neseťkává s úspěchem. Mohli by tedy beze všeho na nový program přistoupit.

Nedávno je podpořil i bývalý ministerský náměstek Jiří Pilař, který hovoří o jakémsi „eintopf“, který by měl vzniknout tím, kdyby se ostatní děti smíchaly na základní škole s přicházejícími romskými dětmi. To je ovšem čirý nesmysl a není těžké pochybení tohoto druhu vyvrátit. Každý rozumný člověk porozumí programu, v němž základní vzdělání pospolu zvládají děti nejrůznějších etnik – a je to jen ku prospěchu jejich vzájemnému poznání i v dospělosti. Naopak hrůzná segregace žáků jednoho etnika na jedné škole – a dnes to bývá někde i 95 % romských dětí – je škodlivá nejen pro všechny děti, ale v důsledcích i pro celou společnost.

Tedy už tedy víme, proč se za časů pana Pilaře na ministerstvu tomuto programu nedařilo. Nepochybně v těchto názorech lze shledat nejen nepochopení potřebám společnosti, ale i vyjádření předsudků o schopnostech romských dětí a jejich údajně škodlivém vlivu na děti ostatní. Samozřejmě v tomto názoru se projevuje i kus pokrytectví, které navenek prohlašuje něco o tom, že nehodlá rozlišovat mezi romským a českým. Přitom trpí klidně čistě romské školy!

Tedy je ovšem ve hře opět podezření, zda program, který nastolil bývalý ministr školství Liška, není znovu ohrožen. Až to uvidíme, můžeme mít zase nejméně rok zpoždění, které i se tak stále prodlužuje už na desítky let.

co na to naše právníčka?

Jak zmírnit již probíhající exekuci?

Exekuční řád i po vydání usnesení o nařízení exekuce poskytuje dlužníkovi příležitost omezit dopad exekuce na svou osobu. Tak v odstavci 2, § 44a umožňuje dlužníkovi, aby u exekutora složil částku odpovídající dluhu a nákladům exekuce a požádal exekutora, aby rozhodl, že omezení nakládat s majetkem se ruší. Exekutor je pak povinen zrušit zákonem stanovené omezení nakládání s majetkem, což může být pro dlužníka podstatné. Podle odstavce 3, § 44a exekučního řádu může dlužník požádat, aby exekutor rozhodl o tom, že se zákaz nakládat majetkem nevztahuje na majetek, který povinný uvedl v návrhu. A to jestliže povinný zároveň doloží, že jeho zbývající majetek postačuje k uspokojení vymáhané pohledávky včetně nákladů oprávněného a nákladů exekuce.

Ve čtvrtém odstavci § 44a exekučního řádu se upravuje i další právo dlužníka, které může zmírnit dopad exekuce na povinného. S písemným souhlasem exekutora, oprávněného a všech přihlášených věřitelů může povinný k úhradě vymáhané pohledávky zpeněžit majetek, smí tak učinit nejméně za obvyklou cenu zjištěnou na základě znaleckého posudku. Tato úprava může například posloužit tomu, aby některé předměty, na nichž dlužníkovi záleží, zůstaly alespoň v okruhu příbuzných, protože je dlužníkovi poskytnuta příležitost vybrat kupujícího. Upozorňuji i na § 44b exekučního řádu, který upravuje možnost výměny exekutora. O změně v osobě exekutora rozhoduje soud na návrh, po slyšení exekutora a změnu povolí pouze z důvodů zvláštního zřetele hodných. Výměna exekutora je provázena zvýšením nákladů exekuce, protože dřívější exekutor obdrží náhradu jako při zastavení exekuce a budou uhrazeny i náklady pokračujícího exekučního řízení. Na účinky nařízení exekuce nemá výměna osoby exekutora vliv.

JUDr. Ludmila Krátká

Autorka je advokátka (AK Příkop 2a, Brno, e-mail: ludmila.kratka@seznam.cz, tel.: 731 479 587).

Romano Lil

www.rnl.sk

Rómsky nový list – noviny Rómov na Slovensku

V romských a proromských médiích a nevládkách v Česku pracuje řada Neromů, často ve vedoucích pozicích. Inspirovala nás polemika slovenských kolegů (na www.romea.cz) na toto téma a zajímá nás:

Proč tomu tak je? Má to klady či spíš zápory? A nemělo by se to změnit?

Eva Dobšíková

Bývalá učitelka romských dětí, aktivní v Židovské obci Brno. Neromové pro Romy v médiích – samozřejmě necht' tam pracují, jsou-li schopni přispět ke zkvalitnění a účinnosti pořadů. Jinak ovšem při stejných kvalitách dát přednost Romovi.

Janko Horváth-Dóme

Aktivista, publicista, Janov.

Lačno džives savorenge. Kdysi dávno jsem začínal v Romano kurko, což bylo romské periodikum, tehdy jediné v Československu. Práce to byla velmi složitá, ale přínosná. Co myslíte, od koho jsem se učil? Novinařinu nemám, ale staří pardi z Lidové demokracie, Rudého práva atd. naučili mě a mé další kolegy-Romy, jak psát. Něco jsem zdědil po svých předcích, byt' neuměli psát, ale měli přirozenou inteligenci a přáli si pro své děti jen to nejlepší. Dřeli od nevidím do noci a dali nám základ do života. Moji kolegové rovněž a touto cestou jim děkuji. Staré romské moudro říká: Šun le phurederen, jon chale buter maro sar tu! Česky: Poslouchej starší, oni snědli více chleba než ty! Del o Del savorenge loki obuv. Ať jim je slovenská i česká a maďarská zem lehká. Ačhen Devlesa!

Lucie Sharrii Oračková

Studentka SOŠ managementu a práva, Brno.

Myslím, že by Cikáni určitě mohli veřejně vystupovat za svůj národ, ale také za Čechy. Je dobré vědět, že existují Cikáni, kterým není tahle věc lhostejná. Inteligentních Romáků je moc, ale to nikdo nevidí, nebo tedy spíše vidět nechce.

Linda Sokačová

Ředitelka Gender Studies (www.genderstudies.cz, www.feminismus.cz), Praha.

Osobně si myslím, že na tom není nic špatného a z hlediska „soužití“ jde o věc jediné pozitivní. Na druhou stranu určitě stojí za zvážení stav, kdy by Neromové začali v těchto médiích převažovat a kdyby vedoucí pozice začali obsazovat ve větší míře než Romové. Nastolilo by to otázku, zda v tomto prostředí skutečně fungují rovné příležitosti.

afisha@atlas.cz

Nic špatného v tom není. V práci s lidmi nejde jen o snahu zaujmout určitou pozici. Jako všude jde tady o to, aby člověk měl o tuto práci (mnohdy dost složitou) zájem, ale také aby na ni byl připravený a měl pro ni předpoklady, často i včetně určité úrovně vzdělání.

Božena Kalinová

Ředitelka Společnosti dobré vůle Argo (<http://argozli.blog.cz>), Zlín.

V naší organizaci pracují jako terénní pracovníci tři Romové a tři neromové, pokud to chcete rozlišit. A to z toho důvodu, že se o práci terénního pracovníka při výběrovém řízení zajímali v takovémto pořadí. Tuto práci vykonávají doposud a všichni si v oboru vedou dobře. Metodickou pomoc nám pravidelně poskytuje koordinátorka pro menšiny Zlínského kraje a je to Romka. Jako vedoucí pracovníce organizace razím názor, že vůbec nezáleží na tom, zdali jde o Roma, Vietnamce či příslušníka jakéhokoliv národa. Rozhoduje, zdali je to dobrý pracovník a jestli zvládá svou profesi. V naší organizaci jsme se s několika pracovníky museli rozloučit – s Romy i Neromy – protože to byli špatnými pracovníky a neplnili své pracovní úkoly.

Helena Krobotová

Bývalá romská poradkyně Okresního úřadu Jeseník, nyní v Kanadě.

Na jednu stranu je to super, že gádžové pracují pro Romy. Na druhou stranu existuje mnoho případů, kdy např. úřady i školy přijmou raději bílého na místo Roma, přitom jde o místo dotované z romských grantů. Na místa romských poradců raději přijmou bílého, což je špatně. Takže preferuji variantu, Ať pro Romy pracují Romové. Nás studovaných je už v ČR dost. Terénní práci s klienty by určitě měli dělat jen Romové.

Tomáš Johanna

Manažer služeb Společně – Jekhetane

(www.umeninasmeni.cz, www.jekhetane.cz).

Romská média jsou povětšinou tvořena Romy i Neromy a myslím si, že je to dobře. Bylo by špatné vytvořit média tak, že Romové budou dosazeni do vybraných pozic bez možnosti formovat obsah daného média. Médium se pak bude tvářit, že je pro romské a přitom bude připomínat některá pohostinství, kde jsou stolky označeny cedulí „nekuřácké“ a přitom kuřácké stoly jsou od nich vzdáleny sotva půl metru. Mohou ale o sobě tvrdit, že mají nekuřáckou část. Stejně tak médium by se vydávalo za romské jen proto, že v něm pracují Romové. Nenahraditelný je pohled a zkušenost Roma, kterou nemůže mít i ten nejlepší neromský pracovník médií. Na druhou stranu pro práci v médiích pouze být zkušeným Romem také nestačí. Dotyčný by měl umět svou zkušenost, názory či pohled zpracovat a předat dál. Domnívám se, že romská média bez Romů je nesmysl, ale nevidím důvod, aby v romském médiu nemohl pracovat Nerom. Pohled obou může médium velmi obohatit. Nezapomínejme, že jsme především lidé.

Přesvědčení je víc než národ

Když vzniklo v roce 1918 Československo, byl to mnohonárodnostní stát, ve kterém jen 65 % obyvatel tvořili Češi a Moravané. Ostatní příslušeli k méně početným národnostem. I proto tento stát přijal do svého vínku vynikající a tehdy nesmírně pokrokovou ideu: každý si může zvolit svoji národnost dle svého uvážení, rozhodnutí. Nikdo ho nesmí nutit k tomu, aby byla jeho národnost určena někým jiným. Toto pojetí se taky podstatně lišilo od pojetí v tehdejší Německu, ve kterém národnost byla odvozována od „krve“ a půdy. Tedy spíše rodem toho kterého člověka. Dodnes tam je takto podmiňováno rychlé získání občanství Spolkové republiky Německo.

Před II. světovou válkou, tedy v období od 1918 do 1939, bojovalo za zájmy německé minority v pohraničí, v tzv. Sudetech, mnoho Čechů. A obdobně to bylo i v opačném případě, zvláště po odtržení této části pohraničí od naší země. Důležitější je přesvědčení než tzv. národní, etnická příslušnost. V případě Romů je to zvláště významné, protože mnoho Romů či těch, kteří jsou většinovým obyvatelstvem považováni za Romy, se k svému romství nehlásí. Postaví-li se příslušník většiny za zájem menšiny, ovlivňuje tímto postojem i názory většinového obyvatelstva, protože ti, co to sledují, si uvědomí, že je to zájem všech, všech občanů a není to zájem jen menšiny, o kterou se jedná. Kolik Čechů bylo pronásledováno za

to, že se zastávalo Židů, a kolik Němců bylo pronásledováno za to, že hájili zájmy Židů, kteří žili v nacistickém Německu.

Jiřina Šiklová

Socioložka, publicistka, Praha.

Z jednoho břehu se nic nevyřeší

Nelze odpovědět jednou větou, ani jednoduše. Jen zběžně jsem se podíval na články, které se touto tematikou zabývají na Slovensku a nechtěl bych při své odpovědi být ovlivněn jinými pohledy, než je ten můj. Samozřejmě si nemyslím, že je jediný správný. Samozřejmě, že by v romských novinách měli pracovat především Romové a jistěže ve vedoucích funkcích. Pokud má někdo popsat cokoliv týkající se Romů tak, aby to, co se píše, chápali především oni, měli by to být oni a měli by psát či jinak šířit to, co šířit chtějí „svým způsobem“.

Neboť jsou to jediné oni, kteří znají situaci důvěrně. Nikdo z nás v romské rodině nevyrůstal a nepocítil opravdu na vlastní kůži, co to znamená být Rom, ať již u nás či kdekoli jinde ve světě. A byt' existují lidé z většinové populace, kteří znají podrobně život Romů, umí je chápat a mají upřímnou snahu pomoci, není to ono, protože i Tito lidé mají na rozdíl od Romů šanci kdykoliv přejít „zpět“.

Na druhou stranu Romové jsou „menšinou“, žijí v nějakém prostředí a toto prostředí nelze ignorovat. Za ideální stav považuju spoluprá-

ci s velkým S. Nejde o to, kdo šéfuje, ale jde o to, jaké má, vzhledem k úkolu, který si zadal, kolem sebe lidi, jak jim umí naslouchat a jak oni naslouchají jemu. Klidně může být redakce celá „romská“ nebo celá česká (samozřejmě s poradci a dopisovateli) a klidně se problém zvládne. Jsem pevně přesvědčen, že jedni jak druhí mají k dané problematice co říci a dejme jim tedy hlas. Odděleně z jednoho nebo druhého břehu se problémy nevyřeší.

Milan Vinkler

Ředitel firmy Ekoltes

(www.ekoltes.cz), Hranice.

Neromové v romských organizacích?

Do médií začlenit více Romů

Že jsou v převaze Neromové by až tak nevdalo. Ale to v případě, že jsou

zapáleni pro věc a myslí to upřímně. Na jedné straně je dobře, že se o problém Romů zajímají mladí „gádžové“, na druhé straně to u řady Romů může vyvolávat nedůvěru. Víte přece, jak vnímají v současnosti majoritu v tomto státě.

Změnit to nelze násilně. Jedinou cestou je skutečně, ne proklamativně podporovat vzdělání romských dětí. Romové nejsou hloupější než my. Možná by bylo dobré do romských médií i organizací vtáhnout příslušníky menšin, které trpí českým šovinismem jako Romové. Máme tu přece Vietnamce, občany bývalých republik SSSR a Ju-

goslávie, černochoy a jiné. V lázních v Teplicích jsem se setkal s řadou Kurdů, mluvili česky. Moje vstřícnost jim dělala radost. Je důležité dát příležitost inteligentním Romům, a nemusí ani mít nijak velké vzdělání. V této zemi musíme podporovat vytvoření romské střední třídy. Nechtějme Romy změnit úplně k obrazu svému. Podporujeme jejich neobvyklý vztah k hudbě a tanci, jejich muzikálnost, tedy to, co je v nich pozitivní. Romové potřebují vidět kladné vzory z vlastních řad.

Bohumil Řeřicha

Člen Kruhu přátel česko-německého porozumění, Lubenec.

Prax ukáže, kto je užitočný...

Ja si myslím (po dlhoročných skúsenostiach v práci pre národnostnú menšinu, spolok Obec Slovákov v ČR a jej časopis Korene), že nemá príliš význam bádať nad tým, či v národnostných organizáciách, prípadne aj v ich vedení, majú byť aj príslušníci majoritného národa alebo iných národností. V našej Obci Slovákov v ČR je bežné a samozrejme, že členmi aj funkcionármi sú aj „iní“, nie len Slováci. Vlastne to ani neskúmame a neriešime. Prax ukazuje, že Slováci prevládajú, ale nevieme to vyjadriť číslom či percentami.

Hoci situáciu u vás poznám iba z pohľadu nestranného pozorovateľa (z médií, rokovaní na Úrade vlády a od priateľov Rómov), domnievam

sa, že aj v prípade rómskych médií a organizácií nezáleží na tom, či sú tam aj „nerómovia“. Ba naopak, účasť „onych“, ak ju berú vážne, sú aktívni a sú prínosom pre dané spo-

ločenie či kolektív, je istá výhoda. Môžu prinášať trochu iný pohľad a tým vlastne poznanie reality obohatiť a objektivizovať. Samozrejme mali by to byť ľudia, ktorí o problematike danej menšiny niečo vedia, angažujú sa v jej propech. Koniec koncov ako by sa to dalo zmeniť? Zákazom? To predsa nejde. Demokratická voľba a skúška praxou pri riešení problémov ukáže, kto je pre danú vec užitočný a kto nie. Tí neuzitoční (až na výnimky) veľmi rýchlo „odpadnú“ sami.

Peter Lipták,

Výkonný tajomník Obce Slovákov v ČR, člen Rady vlády ČR pre národnostné menšiny a Výkonného výboru Svetového združenia Slovákov v zahraničí.

Nenahrazovat jedno ghetto jiným...

Ach jo, nic nového pod sluncem! Dobře pamatuji výbuch černošského rasismu v sedmdesátých letech, kdy se černoši domáhali přístupu do dosud bílých univerzit a zároveň vylučovali bělochy z dosud černošských univerzit, včetně oddaných učitelů, kteří té univerzitě zasvětili celoživotní práci (prof. Griswald, prof. Axelsen jsou známé příklady z filosofie). Anglicky se tomu říká „kousat ruku, která nabízí potravu“, „bite the hand that feeds you“. Nu vot, jak říkají v Americe či kde, jde-me na věc:

Rasismus mi nevoní, ať je jaký je. Vím ze zkušenosti, že s diskriminací je možné skoncovat jen tehdy, když se celá populace zapojí do úsilí o vzájemné poznávání a zrovnoprávnění. To nutně znamená, že v organizacích pro tu či onu menšinu budou působit i členové většinové populace. V mém někdejší dočasném bydlišti tomu tak bylo u Židů, černo-chů, u Hispánců – a vůbec mě nepře-

kvapuje, že je tomu tak i u Romů. V dané organizaci tak vzniká v náznaku a příslibu taková otevřená společnost, o jakou usilujeme. Jenže je také pravda, že práce v menšinových organizacích, zvláště v médiích, je a vždy byla důležitým stupněm na cestě k rovnoprávnému prosazení. Zásada, která se nejvíce osvědčila, je vítat dobrou vůli lidí z většinové populace ochotné přispět k úsi-

lí o emancipaci, avšak jen tam, kde není kvalifikovaný uchazeč schopný danou funkci uspokojivě naplnit. Vím ze zkušenosti, že nejednou ten uchazeč nebude tak zkušený, jako uchazeč většinový, bude se muset zapracovat a bude dělat chyby. Jenže to je následek dlouhodobé diskriminace a není překvapivé, že emancipace je podobně dlouhý běh. Jenže chceme-li otevřít lidem cestu z ghetta, můžeme toho dosáhnout jen otevřeností, ne uzavřením do nového ghetta. Bylo tomu tak u jiných menšin a nevím, proč by tomu mělo být jinak u Romů.

Asi bych se měl podepsat pozdravem „Na Slovensku po slovensky“, potažmo „Čechy Čechům“, ale jsem na to už moc starý. Tak jenom s úsměvem zdravím. Dostávám oznámení akcí z MRK a doufám, že se dožiju dne, kdy MRK otevře pražskou expozituru!

Erazim Kohák

Filozof a publicista, Praha.

Změnu přinesou profesionálové

Romové samozřejmě tolerují ve svých organizacích většinu pracovníků z majoritní společnosti i z důvodů, že se od nich potřebují učit odborné věci (naučit se např. vést webové stránky a jiné dnes již celkem běžné druhy činností), u kterých jsou na počátku svých znalostí. Za totality se nepomýšlelo na to, že by Romy někdo zaměstnal jako novináře nebo přispěvatele novin. Po převratu nastal zlom, hodně mladších Romů se začalo zajímat o vzdělání.

Osobně mám velkou radost ze zastoupení Romů v médiích. Velmi si

vážím naší „hvězdičky“ Jarmilky Balázové ze sdružení Romea. Na jejích stránkách lze přehledně najít veškeré potřebné informace. Jako další osobu můžu jmenovat např. Davida Tišera, který monitoroval večerní kluby v Plzni a upozornil na případy diskriminace mladých Romů. Věřím, že se situace postupem času a profesionalizací Romů změní sama.

Štefan Tišer

Předseda Sdružení Romů a národnostních menšin

Plzeňského kraje (www.srnmpk.cz).

Chcete přispívat na naše anketní a tematické stránky?

Ozvěte se na pecinkapavel@seznam.cz

nebo rhantos@volny.cz

Číst Romano hangos, a ne spát

Ano, v dané problematice vzdělání Romové by měli v nevládkách na klíčových pozicích pracovat. Rovněž na studium romistiky na Karlově univerzitě by měli být přednostně přijímáni Romové. Nevím, jak je to teď, ale asi před pěti lety se tam hlásila jedna moje bývalá zpěvačka, která si vzala Roma (nevzali ji), ale nevzali ani jednoho ze sedmi Romů, kteří se tam hlásili. Bohužel jsem stále nucen opakovat: Pokud nebude zcela jasně a konkrétně řešit tento problém stát, nikdy se to nevyřeší. Různé organizace zaměře-

né na tuto problematiku nejsou ani špičkou ledovce. Kluci a holky poslance jdou do voleb. Bude mě zajímat, kdo z kandidujících stran bude mít ve svém volebním programu alespoň náznak řešení romské otázky a kolik Romů mají jednotlivé strany na svých kandidátkách. Jen pro zajímavost: Kolika poslancům a senátorům posíláte Romano hangos? Možná by si ho místo toho spaní ve sněmovně mohli alespoň číst.

Zdeněk Švácha

Ředitel Střední umělecké školy v Liberci.

Mix Romů a Neromů obohacuje...

To je válka přímo žabomyší. Romové jsou etnická skupina, jejíž historii, zkušenosti a problémům bychom měli porozumět. Není přitom důležitá etnicita člověka, který zastává vůči této skupině nějakou vlivovou pozici, ale jeho schopnosti. Mnozí Romové se ostatně cítí být spíše Čechy než Moravany, někteří Češi naopak Romy. Nerom v médiu pro Romy může být v tomto smyslu užitečný: může do něj vnášet pohled většinové společnosti, hodnotit problémy Romů s určitým nadhledem a naopak pochopení pro ně přená-

šet do společnosti, z něhož vzešel. Stejně jako je nepřijatelná diskriminace Romů při přijímání do běžného zaměstnání, je nepřijatelný i postoj opačný.

Pozice Neroma v romském médiu navíc není ničím, co by mu bylo třeba závidět: ten Nerom z toho rozhodně nezbohatne, a zastává-li ji, činí tak nejspíš z přesvědčení, že tady může opravdu pomoci lidem, k nimž má opravdový vnitřní vztah.

Milan Daniel

Jednatel sdružení Most pro lidská práva (www.mostlp.org), Pardubice.

Jan Mišurec

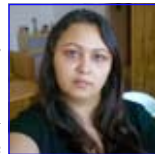
Mluvčí společnosti TUV SUD (www.tuv-sud.cz).

Ano, často se říká, že v romských organizacích Romové nejsou a nebo, že organizace vznikly původně jako romské, pak se změnilly a o zaměstnance Roma v nich nezavádíte. Osobně nevidím problém, když v romských organizacích pracují lidé různí: Neromové, cizinci, Češi, Slováci... Pokud se ale organizace profiluje jako romská, měla by Romy zaměstnávat na pozicích odborníků, kteří mohou pomoci v kontaktování romských klientských případů, že se jedná například o neziskové organizace sociálního charakteru apod. Dnes už se vyskytuje mnoho specialistů Romů, kteří mohou pomoci svou osobní zkušeností, kontakty nebo jazykem. V každém případě by měl být kolektiv smíšený, ale v romských organizacích by neměli Romové chybět. Určitě to buduje dobré jméno organizace na veřejnosti a hlavně v očích samotných řadových Romů.

Laila Žigová

Dopisovatelka časopisu Kereka (www.dacr.cz), Valašské Meziříčí.

Nevidím v tom žádný problém, nevadí mi, že v romských médiích a organizacích pracují i Neromové. Myslím si, že to má spíše klady než zápory, vždy jsem ráda, když se naše romská kultura rozšíří i mezi Neromy. Alespoň malá část Neromů sama pozná, že jsme vlastně všichni stejní, jen se lišíme barvou pleti. A proč jsou Neromové často ve vedoucích pozicích? Podle mě proto, že mají vyšší a odpovídající vzdělání. Nic jiného bych v tom nehledala.

Martin Holík

Fotograf (www.martinholik.com), Přerov.

V romských médiích samozřejmě pracovat mohou i neromští občané, neboť pokud by se např. ve škole zakázalo pracovat Romům, pak by to byla diskriminace. Nerozumím tedy tomu, proč by nemohli v romských médiích pracovat neromští občané.

Kristína Magdolenová

Ředitelka agentury Mecem (www.mecem.sk/rpa).

Ak možem povedať: otázka v našej výmene názorov neznela tak, či môžu v rómskych médiach pracovať nerómovia, ale že keďže ide o národnostné médiá, že by tam mala byť používaná rómčina. A to je rozdiel. Ak každá národnosť publikuje svoje národnostné médiá vo svojom materskom jazyku, malo by to tak byť aj v médiach rómskych. To nevylučuje súčinnosť Nerómov. Takže nejde o nejaký primitívny nacionalizmus alebo rasizmus, ale o naplnenie poslania rómskych médií ako národnostnej tlač. Toľko na vysvetlenie.

Irena Bagárová

Pracovnice sdružení Romodrom (www.romodrom.cz), Brno.

Pokud je to určeno jenom pro Romy, tak je to jasné. Jinak bych to určitě nedělila. Práce je pro všechny kdo mají zájem pracovat.

Tomáš Ferenc

Sdružení Romů severní Moravy – Karviná (www.romcentrum.karvina.info).

Podle mě se pracujících Neromů nachází v romských organizacích spousta. A nejde jen o problém pouze Slovenska, ale též naší republiky. Čím to je? Na prvním místě vzděláním. Řada Romů nemá dostatečné vzdělání a také zkušenosti s projekty týkajícími se Romů. V tom určitě spočívá velké minus, jelikož my jako Romové bychom měli ukázat majoritě, že jsme schopni tyto projekty řešit sami. Klady v tom nevidím osobně žádné. Určitě by se tato situace měla změnit. Třeba tím, že by rodiče vedli své děti k lepšímu vzdělání a tím v nich podnítili větší zodpovědnost. Ta jim pak bude nápomocná do budoucna jak v životě, tak v pracovním procesu.

Jozef Holec, Liberec

Romský poradce na Krajském úřadu Libereckého kraje.

Ještě stále nemáme mezi sebou dostatek kvalifikovaných lidí. Klady to určitě má, protože se navzájem od sebe přiučíme. Zápory to snad ani nemůže mít. Měnit něco na tom je věcí vývoje, času. Nejde si říct jednoduše „tak a nyní to změním“. To by určitě nefungovalo. Mohli bychom se však začít rozhlížet kolem sebe do světa a učit se. Samozřejmě že všichni. Osobně si myslím, že je potřeba více o všem mluvit. Neochota vidět nás Romy jako rovnocenné mnohdy odrazuje.

Ivan Kandrác

Hudebník skupiny Imperio (www.imperio.estranky.cz), choreograf taneční školy Atlas Přerov a terénní pracovník sdružení Člověk v tísni.

Myslím, že v prvé řadě je důležité vzdělání. Bez vzdělání nemůžete dosáhnout na kvalifikované místo, takže vždy to skončí u asistenta nebo něčeho podobného. Tudiž je nutné dát lidem možnost dodělat si studium. Pro Romy určitě vzniká působením Roma ve vyšší pozici přínos, protože: 1. Dokazuje ostatním, že to jde, což je velice důležité. 2. Myslím, že Rom se k informacím v lokalitách dostane mnohem dřív než Nerom. 3. Nevzniká pocit, že všude, natož do romských organizací, se dostane jen nerom. (pp)

Diskuse – kniha návštěv

www.srn.cz/cz/guestbook.htm

co na to naši čtenáři?

Z diskuse na www.srnm.cz:

Hned na začátek musím konstatovat, že jste tentokrát měli šťastnou ruku ve výběru lidí s jejich příspěvky. Mnozí vyjádřili myšlenky, které dlouho trápí mnohé z naší minority. Vyzdvihují se na povrch převážně známé nedostatky (nešvary), které vedou k sociálnímu vyloučení ze společnosti a následnému prohlubování chudoby v marginalizovaných lokalitách.

Co zde jako doplňující fakta postrádám je upozornění na daleko závažnější apodstatou všech zmiňovaných nešvarů, totiž na trestně právní jednání lichvářů.

U lichvou postižených obětí se projevují tyto sociálně-patologické jevy: otrocké nelegální zaměstnávání bez nároku na mzdu, (oběti si odpracovávají to, co dluží na penále, které denně stoupá), sériové krádeže celých rodin, prodej dívek určených na prostituci, odevzdávání všech sociálních dávek a důchodů lichvářům kvůli obavě z únosů dětí.

Odpuštěna bývá jen část dluhů z penále. Může se to stát, nechají-li se oběti najmout na zastrasování jiných rodin a označených lidí. Tomu já říkám totálně uzavřený kruh. Je naprosto nezbytné se porozhlédnout, které skupiny mají na svědomí to, že rodiny s dětmi nemají prostředky na pokrytí potřeb v domácnosti a do školy.

Na jednom území působí i několik lichvářů. Zákon jim umožňuje, aby stáli na konci řady na úřadech a poštách v den výdeje sociálních dávek a inkasovali přímo na místě nebo si dokonce obnos nechávají donášet až do bytu. Nechávají se zaměstnávat v některých neziskových organizacích a v den výplaty sociálních dávek si vezmou pracovní volno nebo dovolenou. Skupiny žijící z novodobého folkloru lichvy se řídí mottem „Kdo dříve přijde, ten první bere“.

Resorty na jednotlivých ministerstvech na některých úrovních mají (snad nevědomky) na svém vrubu připsanou podporu takového počínání kvůli nedůslednosti kontroly. Následkem je, že se krátí dotace tam, kde lidé kteří chtějí docílit změn k lepšímu, obětují svůj čas i o víkendech. A nepostihuje se krácením to prostředí, kde se operuje pouze s výroční zprávou popsaných papírů, kde se dá vykázat ledasco.

Drahlava Pawlitová, Frýdek-Místek

KNIHY NA PRODEJ

Ilona Ferková: ČORDE ČHAVE / UKRADENÉ DĚTI

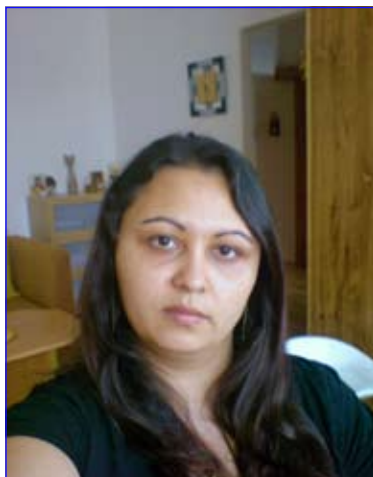
Dvojjazyčná romsko-česká brožovaná kniha. Vyprávění ženy milující romský jazyk. S předmluvou Mileny Hübschmannové, jež autorce pomohla začít psát. Cena 35,- Kč + poštovné.

Ladislav Herák-Arpy: ZA MŘÍŽEMI

(pravdivá zpráva o intrikách a násilí za zdi věznic) Zpověď člověka uvězněného ve valdické věznici plná zdrcujících zážitků. Cena 25,- Kč + poštovné.

Vydalo SRNM,
objednávky na tel.: 545 246 673, nebo na e-mailové adrese: ghan-gos@volny.cz

Žárlíme?

Žárlivost – většinou každého človíčka napadne, že je to ošklivá vlastnost. Jiný si řekne, že žárlivost je ve skutečnosti potvrzením lásky. Avšak v rozumné míře, po překročení pomyslných hranic už žárlivost škodí. Samozřejmě k mírným projevům žárlivosti čas od času dochází, problém nastává spíše ve chvíli, kdy překročí hranice a začne neustále narušovat jinak pěkný vztah.

Je zapotřebí odlišit žárlivost běžnou a žárlivost škodící.

Běžná žárlivost nám opravdu možná trochu zvedne sebevědomí, pomyslíme si, že nejsme svému protějšku lhostejní. Problém ale nastává, když jsou projevy žárlivosti časté a už nám nepřipadají milé a romantické, ale spíše vedou k hádkám

a škodí vztahu. Žárlivost je většinou stupňuje, má čím dál větší intenzitu. Pokud na nás partner chorobně žárlí, chce nás mít neustále pod kontrolou. Neustále vám telefonuje, musí vědět kde jste, s kým jste, proč tam jste a kdy se vrátíte domů. Po příchodu vás zpovídá, možná i prohledá věci, slovně napadá a vy jste čím dál více otráveni.

Neustále vás obviňuje z nevěry a obává se, že když vás nemá na očích, zahýbáte mu s každým, koho potkáte. Nevěří vám, když mu vysvětlujete, že nic takového neprovádíte.

Chcete si večer vyrazit se svými přáteli a on/a vám dělá scénu, že jestli ho/ji milujete, měli byste s ní/m zůstat doma. Po takovém citovém vydírání se pravděpodobně rozhodnete zůstat doma. A když to uděláte poprvé, podruhé, nakonec budete sedět pořád doma a budete naštvaní a vztekli sami na sebe. Proč ale vlastně žárlivost vzniká?

Jeden z hlavních problémů žárlivých lidí je fakt, že nevěří sami sobě. Mají nízké sebevědomí a mohou se domnívat, že jste to nejlepší, co je kdy mohlo potkat, a proto se všemožně snaží vás neztratit. Žárlivost mnohdy vzniká na nějakém podkladu. Pokud váš partner zjistil, že jste mu v nějakých věcech lhali, sníží se důvěra ve vztahu. Po-

kud často mluvíte o svých bývalých partnerech, nebo je dokonce srovnáváte, žárlivost dostává dobrý zárodek.

Také se stává, že vstupujete do nového vztahu a váš předchozí vztah vás něčím poznamenal. Například pokud vám byl partner nevěrný, je rozumné, že v novém vztahu si budete dávat větší pozor a budete si všimát každé maličkosti. Zde je na místě si o tom společně, uleví se vašemu svědomí a váš partner vás bude více chápat.

Žárlivost je velmi nebezpečná. Většinou jen škodí, v konečné fázi stejně o partnera přijdete, protože to s vámi nevydrží. Vztah se rozpadne.

Je rozumnější žárlivosti spíše předcházet, než ji provokativně zakládat. Předjdeme tím mnoha zbytečností. Pokud si myslíme, že partner by na nás mohl žárlit, můžeme jej ujistit, že milujeme a že vám může věřit. Nebo partnera vezme s sebou, pokud to jde. Když mu dáte takovou nabídku, můžete to situaci uklidnit, i když potom zůstane doma.

Nakonec se dostáváme k tomu, že velké kouzlo je v komunikaci. Mluvme spolu otevřeně o všem.

Říkejme si pocity, co se nám líbí, nelíbí, co bychom si přáli, nepřáli...

Laila Žigová

Sam thovadune?

Thovaviben – sako manuš peske phenel, hoj oda hin džungipen. Aver manuš peske phenel, hoj o thovaviben hino lacho, hoj sasťarel o kamiben. Aľe lacha godžaha, te sam thovadune igen but, ta palis imar kerel nalačhes. Te sam thovadune, oda pes varekana ačhol, varekana peske ča pheras keras, džungalo aľe imar hin, kana sam thovadune avka, kaj imar amaro dživipen perdal oda cerpinel.

Oda sasto thovaviben amenge kerela lačhes, hazdela amaro paťaviben, džanaha, hoj amaro murš abo romňi pal amende sajinel, hoj leske/lake sam pre dzeka.

Goreder aľe imar hin, kaj o thovaviben igen barol, imar pes oda amenge nalačhes šunel, imar oda nane oda šukar, ča pes perdal oda vesekedinas, amaro dživipen hino mosardo.

O thovaviben pes kerel zoraleder. Amaro rom abo romňi mušinel savoro te džanel. Kana varekaj džan, ta furt tumenge vičinel, mušinel te džanel, kaj san, kaha odoj san, soske odoj san u kana avena pale khere. Sar aven khere, ta mušinen te phenel savoro, so odoj kerenas, šaj tumenge the predikhel o veci, phenel

džungale lava u tumen san olestar choľamen.

Phenel tumenge, hoj keren lubipen u duminel peske, hoj sar leske na san pro jakha, ta keren lubipen sakoneha, kas dikhen. Te leske phenen, hoj nič ajsa na keren, na paťal tumenge, ča phenel peskere lava.

Kamen peske te džal varekaj te bešel peskere baratenca u jov/joj pes choľasarel, kaj te les/la kamen, ta ačhena khere. Ta pal ole lava ačhena khere. Kerena avka jekhvav, duvar, pro agor bešena furt khere u chana choľi korkore pre peste.

Perdal soste pes aľe o thovaviben ačhel? Vaš peršo perdal oda, hoj ole nipi peske na paťan. Lenger o paťaviben hin igen telal u šaj peske duminen, hoj oda, kaj arakhle tumen, hin oda nekfeder, so len arakhľa. Keren savoro, kaj tumen te na našaven. Palis pes andre oda korkore našaven.

O thovaviben pes kerel the perdal oda, hoj oleske, kaha dživas, na phenas čačipen. Te džala avri, hoj pal varesoste chochavas, ta imar našťi hin maškar tumende o paťaviben. Abo te but vakeren pal oda/odi, so lenca dživenas abo phirenas, ta tiž šaj ušťel o thovaviben.

Šaj pes tiž ačhol, hoj peske anen andro nevo dživipen vareso džungalo, so pes tumenge ačhiľa. Te kere-las varesavo tumaro pirano/ňi o lubipen, ta hin pre godi oda, kaj dikhen pro savoro, so pes tumenge na zdejinel. Aľe pal oda, soske sam ajse, pal oda šaj oleha, kaha dživas, vakeras. Palis tumenge na avela pharo šero u o pirano tumenge buter ačahola.

O thovaviben hin igen bibachtalo. Ča kerel o dukhaviben. Avka the avka oles, pre kaste thovaven, našavena, bo tumenca našťi džala avri. O dživipen pes rozperla. O thovaviben mušinas te bičhavel het, na te zakerkerel pre oda. Te peske duminas, hoj o pirano šaj thovavel pre amende, ta šaj leske phenas, hoj les abo la igen kamas, hoj amenge šaj paťan. Abo, te oda džal, ta len les/la peha. Th'avka na džala, ačhola khere, aľe imar tumenge buteder paťala.

Oda nekbareder čoraľipen hin mindig andro vakeriben. Vakeren peha pal savoro, phundrades.

Phenen peske, sar pes šunen, so pes amenge paťal, na paťal, so bi kamahas, na kamahas...

Laila Žigová

I odsud přišli předkové řady dnešních českých Romů

Romské osady v okolí Trebišova.

Foto: Eva Davidová, Romano drom. Cesty Romů 1945–1990.

Dva roky po vynesení rozsudku: co se vlastně změnilo?

Téměř třetina romských žáků navštěvuje školy pro děti s mentálním postižením, a to přesto, že před více než dvěma lety padl verdikt Evropského soudu pro lidská práva, který Česko zavázal k upřímné a efektivní nápravě diskriminačního stavu. Část pedagogů a ředitelů praktických škol, jež se i nadále nezákonně profilují jako školy zvláštní – zvláštní školy totiž školský zákon v roce 2005 výslovně zrušil – se ale v poslední době nápravné snaze ministerstva školství brání a rozčileně tvrdí: „Romové patří k nám!“ Co bylo spouštěčem takové reakce a jaké jsou její důsledky?

Poslední kapkou byl údajně otevřený dopis ministryně Kopicové, který – věcně a vlídně – rozhodující autority vyzval, aby dbaly při zápisích na přijímání žáků se skutečnou mentální retardací. Dopis ministryně v této souvislosti upozornil, že poměr romských a neromských žáků na dotčených školách, tedy přibližně 27 ku dvěma procentům, zjevně neodpovídá možnému výskytu mentální retardace v populaci dětí. Někteří pedagogové a někteří ředitelé však namísto aby dopis pochopili jako mír-

nou výzvu k reflexi a apel na dodržování práva, začali v pochopitelné, ale zcela neodůvodněné obavě o chléb vezdejší hystericky zásobovat média podivnými historkami ze vzdělávání romských dětí.

Kdyby to nebylo tak smutné, bylo by to estrádně zábavné: poté, co tito zkušení praktikové stokrát zopakují, že oni přece děti na zelené, oranžové ani modré nedělí, vytasí se s příběhem nějakého nevychovatelného romského děcka a jeho zbojné famílie. Zajímavé, leč nechme to být – sociologa, seznámeného s etnickým klimatem v naší zemi, to zkrátka nepřekvapí. Obzvlášť pokud zná výzkum ústecké univerzity, který prokázal, že učitelé v naprosto totožné situaci navrhuji Romovi přeražení na praktickou školu třikrát častěji než Neromovi.

Důležitější jsou ale jiné důsledky kantorského křiku. Posléze se totiž začalo mluvit o vhodnosti inkluzivního vzdělání a v té souvislosti lecjaký rozumbrada, včetně takového, který otevřeně přiznává, že je rasista („Ostatně trochu rasista jsem. Kdyby moje dcera přivedla romského přítele, měl bych s tím

velký problém.“), začíná „psychologicky“ hodnotit mentální kondici romských dětí.

Tak pěkně jedno po druhém.

Inkluzivní vzdělávání je chvályhodný, v kulturním světě dávno realizovaný koncept, který se – zjednodušeně řečeno – snaží o zahrnutí co nejširšího spektra dětí do hlav-

ního vzdělávacího proudu. Lze jím tedy nepochybně napomoci i při řešení situace, které je Česko vystaveno ve vztahu k Evropskému soudu pro lidská práva a Radě Evropy. Naproti tomu však „inkluze“ nesmí od-

vádět pozornost od nezákonné existence škol, které jako zvláštní trvají, přestože je zákon zrušil. Nesmí také redukovat problém segregace romských žáků na jejich sociální znevýhodnění – to se jim ostatně v praxi nepřiznává, ačkoliv v sociálně vyloučených enklávách žije přes 80 tisíc lidí (většinou ale nejenom Romů) – a nesmí se tvářit jako podpůrná a vyrovnávací tam, kde Romové žádají pouze standardní zákonem garantované podmínky. Řečeno jinak, otázka legitimacy konceptu inkluze nesmí zastínit otázku legality či spíše zjevné nelegálnosti dnešního stavu. O to se – našťastí jen malá – část pedagogů úporně snaží a některá média jim clonu pomáhají tvořit.

Mediální tvrzení různých, někdy i „trochu rasistických expertů“, se snahou o proměnu diskurzu souvisí: přes různorodost mají společné to, že hledají problém v romských dětech nebo v jejich rodině. A protože hledají příčinu kde není, nenajdou ani řešení.

Ne všimají si totiž pro praxi klíčových segregčních tlaků větší nové společnosti – například velmi častých petic neromských rodičů za

„zbavení školy nepřizpůsobivých“, ignorují předsudky učitelů, kteří účinně předjímají neúspěch a selhání romských žáků – a povytce neřeší to, že většina běžných škol stále nepředstavuje pro romské žáky přátelské, přijímající a někdy dokonce ani bezpečné prostředí. Opomíjejí také, že právě proto musí romští rodiče řešit primárně bezpečí svých dětí – a v tom přece jednají stejně, jako by jednal jakýkoliv jiný rodič – že musí děti připravit na rasistickou šikanu, posměšky a podceňování spolužáky. A v neposlední řadě: dotazování odborníci kupodivu netuší nic o tom, že nemalá část romské menšiny – v důsledku segregčních politik samospráv – řeší jen holé přežití.

Ale snad jsou důsledky kantorského křiku přechodné. Většina slušných a přemýšlivých pedagogů určitě chápe, že pokud se dnes u nás takto rozjímá, proč se romské děti špatně učí, je to opravdu trochu nevkusné. Je to, jakoby někdo zlámal některým běžcům nohy a pak se podíval a meditoval nad tím, proč utíkají pomaleji než ostatní.

Jan Stejskal

Pracovník sdružení Zvířet práva.

Renata Berkyová: V Bulharsku áno je nie a nie je áno...

Dokončení ze str. 1

svetlované grammatike v cudzom jazyku skutočne nerozumejú. Napriek faktu, že kurz nie je realizovaný prvý rok, sa tento nedostatok koordinátorom doposiaľ nepodarilo vyriešiť.

U záležitostí tykajúcich sa bývania a životných podmienok si dovoľím tvrdiť, že sú nad naše očakávania.

Co studentské a jiné kluby, kulturní akce, jsou vám jako Romce nečím bližší bulharské, či spíše tedy asi balkánské melodie?

V Blagoevgrade sú dve univerzity – Americká univerzita v Blagoevgrade a Juhozápadná univerzita Neofita Rilského, čo znamená veľa mladých ľudí, množstvo klubov a rôznych podnikov. Človek by si myslel, že o zábavu vo voľnom čase by bolo postarané, bol by však na omyl. Väčšina miestnych podnikov akoby jeden druhému z oka vypadla. Do uší hrá tzv. čalga, čo je mix balkánskej folklórnej hudby s komercializovanými prvkami rnb, hip hopu, disco či drumnbaze... Na druhej strane obľuhla je tu príjemná a veľmi ochotná, a to nielen v podnikoch a reštauráciách, ale aj pri nákupoch v obchodoch či využití rôznych služieb – kaderníctvo, krajčírstvo apod.

Určite ale nebíflujete od rána do večera...

Voľný čas tu trávim bud' učením a prípravou na testy, ktoré máme priemerne raz za týždeň, prechádz-

zkami, návštevou kina, fitness centra alebo s priateľmi v kaviarni. Mnohí z nás tu okrem iného píšú svoje diplomové práce, robia terénne výskumy, píšú články, pracujú na dial'ku...

A domluvíte sa v Bulharsku anglicky? Nebo to spíše musíte zkoúšať se slovenštinou?

V bežnom živote na využitie angličtiny môžeme zabudnúť, väčšina ľudí, a to vrátane pracovníkov bánk, pošty či školskej jedálne anglicky jednoducho nehovorí...

Tím pádem už jste jistě stihli nasbírat nějaké historky, které čtenáře pobaví...

Bulharsko je okrem iného známe i tým, že sa tu pri negatívnej odpovedi hlavou pritakáva a u pozitívnej točí hlavou zľava doprava. To sme samozrejme vedeli už pred príchodom, v praxi však na to človek nemyslí, a tak sme boli často svedkami či aktérmi vtipných situácií. Kolega sa napríklad vydal na výlet do Sofie. Autobusom. Keď vystúpil, chcel si ešte overiť, či je to skutočne Sofia. Všetci krútili hlavami, a tak začal zmätkovať a hľadať informačné centrum. Keď ho našiel, pýtal si listok do Sofie. Pani vyvalila oči a ubezpečovala ho, že on je v Sofii. Keď si v obchode pýtate chlieb a predavačka pritakáva, čakáte márne... A keď už si človek na to začína zvykať a natrafi na niekoho, kto si je vedomý tohto európskeho rozdielu, snaží sa prispôbiť, čo vás dokáže zmiesť dokonale...

Takže celkove dávate kurzu plus?

Verím, že kurz je v istom smere efektívny a smerodajný, obzvlášť pre začiatčníkov, ktorí potrebujú kvalitný odrazový mostík. Ten sa nám, podľa môjho názoru, dostáva. Chýba nám však väčšie využitie jazyka v bežnom živote. Na druhej strane, angličtina je jediný dorozumievací jazyk medzi zúčastnenými kurzom...

Ptal se Pavel Pečinka

Foto: Renata Berkyová

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206,
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz
MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

Program na duben 2010

4. 4. neděle

Vstup do všech výstavních prostor ZDARMA.

Výstavy:

Plátna pro velké černé oči. Cikáni v díle Míly Doleželové. • Výstava potrvá do 15. 8. 2010.

Muzeum poprvé představuje veřejnosti svoji rozsáhlou sbírku děl akademické malířky Míly Doleželové (1922–1993) reflektující romské téma. Výstava je doplněna i o výpůjčky dalších majitelů. Velkoformátová díla zobrazují neobvyklý, a přesto lidsky teplý až žhnoucí svět Romů. Autorka je přirovnávána k mexickým muralistům jako Diego Rivera či David Alfaro Siqueiros, mezi českými malíři však nemá její dílo obdoby.

Vernisáž 8. 4. od 16⁰⁰

Vernisáž je součástí celodenních oslav Mezinárodního dne Romů, které se uskuteční na více místech v Brně.

Doprovodná akce/ přednáška:

Míla Doleželová. Malířka smutných očí. Z cyklu Kdo jsou Romové? 20. 4. od 17³⁰, vstup volný
Přednáší PhDr. Ivan Žluva, historik umění, autor monografie o autorce z roku 2006.

Stálá expozice

Příběh Romů (etapa 1939–2005).

Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

Akce:

8. 4.

Oslavy Mezinárodního dne Romů. • Začátek oslav ve 14⁰⁰ na faře v Zábrdovicích. Poté slavnostní průvod městem ukončený hudební a taneční produkcí.

Nedělní dílny Muzea romské kultury:

11. 4. od 15⁰⁰

Není muž nad kováře. Dílna o romských řemeslech.

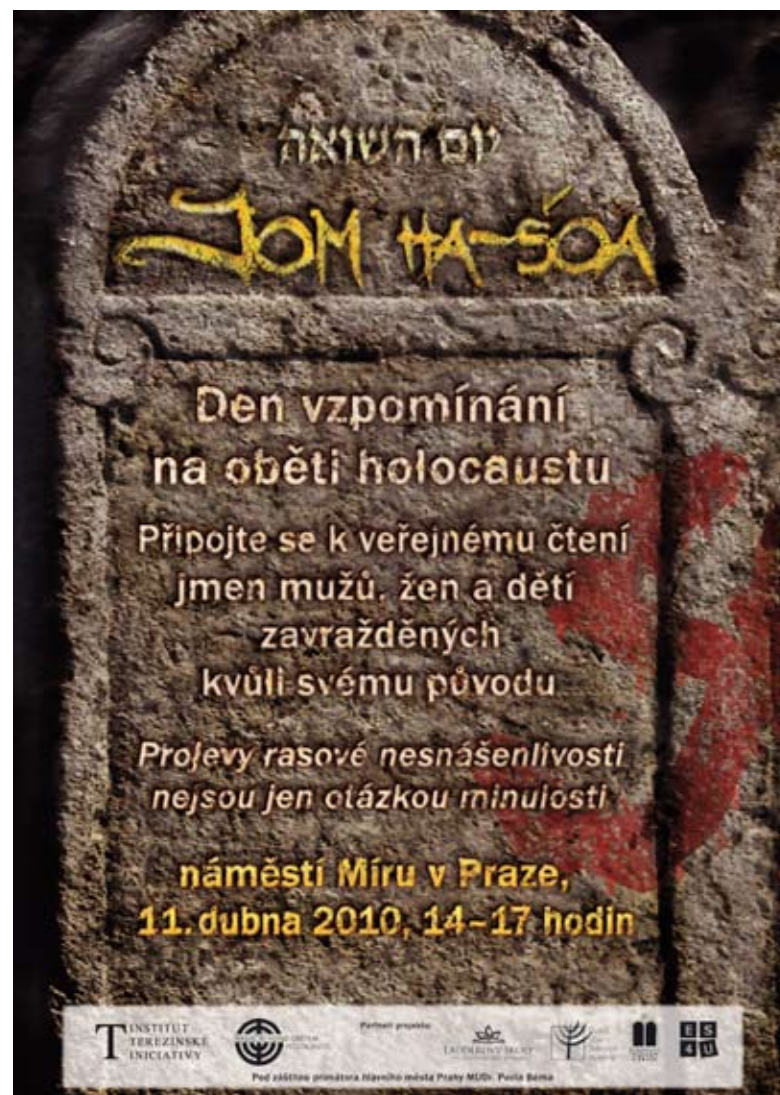
Program je určen pro děti od 4 let a jejich doprovod. Nedělní odpoledne vám zpřijemníme ochutnávkou romské kuchyně a děti dostanou malý dárek.

Vstup je ZDARMA.

Prosím potvrďte účast na lektor@rommuz.cz do pátku 2. 4.

Kurzy romštiny:

Od 1. 3. probíhají v muzeu kurzy romštiny pro začínající a mírně pokročilé.

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS	
Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
ICO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	
Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno. Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2010 činí 240 Kč.	

www.romea.cz

Romský informační portál

Adresa redakce Romano hangos
a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.
Šéfredaktor: Pavel Pečinka, Redakce: Karel Holomek, Gejza Horváth, Ondřej Giňa. Sazba: Radim Šašinka. Externí spolupráce: Dana Teinitzer-Šarkőziová, Brno; Kateřina Danyiová, Praha; Jakub Krčík, Praha.
Elektronická verze: www.srnm.cz/cz/romanohangos.htm. Redakční rada: Jan Horváth – obč. sdružení Studénka; Jiřina Somsiová – předsedkyně obč. sdružení, Olomouc; Jana Horváthová – ředitelka Muzea romské kultury, Brno; Jiřina Šiklová, socioložka, Vlado Oláh, Praha; Kumar Vishwanathan, Ostrava; Hynek Zíma, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz.
IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Komerční banka Brno-město, číslo účtu: 27-488570217/0100. Tiskne: Grafex, spol. s r.o., Kolonka 304, 679 04 Adamov. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.